

Aplikované psychosociální vědy III 2

Vzdělání

- růst významu vzdělání
 - struktura a charakter vzdělanosti (Adorno, Liessmann)
- informační revoluce
- expanze globální mobility
- nutnost rekvalifikací
- náročnost profesní adaptace
- + umělá inteligence?

KONRAD PAUL **Liessmann**
LIESSMANN
TEORIE
NEVZDĚLA-
NOSTI

OMYLY SPOLEČNOSTI
VĚDĚNÍ

ACADEMIA
PRAHA 2008

Platón o vzdělání

- „Z našeho pohledu je důležité zmínit, že v Platónově díle můžeme zaznamenat varování před povrchností lidských soudů a falešnosti plynoucí z na první pohled zasvěcených názorů.
- V sedmé knize dialogu *Ústava* přináší Platón často citované podobenství o jeskyni, v němž se také dotýká otázky vzdělanosti. Nastoluje modelovou situaci, v níž náš běžný život je životem v jeskyni a ve tmě.
- Platón zde vytváří kontrast mezi tímto životem a životem ve světle (světlo zde má symbolickou funkci, může být v jistém smyslu chápáno jako poznání, jako protiklad vůči žití v iluzi a přeludech). Vyskytuje se tu ve filosofii poměrně častá paralela mezi viděním a myšlením.

Pozn. Například Ludwig Wittgenstein je znám svou metaforou o zorném poli, která se týká fenomenologického termínu epoché (zavedeného a užívaného Edmundem Husserlem). Její pointou je tvrzení, že v zorném poli oka můžeme nalézt mnoho věcí (například vzrostlý strom), nenajdeme tam však naše zorné pole (Sluga & Stern, 1975). Jedná se zřejmě o jedno z nejsrozumitelnějších vysvětlení rozdílu mezi imanentním a transcendentním.

- Platón tyto kontrasty spojuje s výchovným procesem: „...rozumný člověk by pamatoval, že jsou dva druhy poruchy zraku, vznikající ze dvojí příčiny, když totiž přecházíme ze světla do tmy a ze tmy do světla“ (Platón, 2003, 249).
- Podle Platóna není smyslem vzdělání vkládání vědění do duše, které by se podobalo vkládání zraku do slepých očí.
- Upozorňuje na jedince, které označuje jako *špatné, ale chytré*, jejichž zrak je velmi pronikavý, ale takový jedinec „slouží špatnosti, takže čím bystřeji hledí, tím více zla páše“ (tamtéž, 250).
- Velmi důrazně tak zaznívá v Platónových slovech myšlenka, že vědomosti jsou jen stavebními prvky vzdělání, ovšem teprve jejich uspořádání vypovídá o stavbě samé.

- Na základě toho formuluje úkol výchovy, jímž „jest násilím přivést lidi nejlepších přirozeností k té nauce, kterou jsme v předešlém nazvali největší, aby totiž uviděli dobro a vystoupili po oné cestě vzhůru...“ (tamtéž, 251).
- Zde podle našeho názoru narážíme na zcela kruciólní problém ve vnímání smyslu vzdělanosti pro moderní společnost.
- Představa mnohých současných politiků (ale také například ekonomů), že vzdělání je předáváním informací (platónsky řečeno vkládáním zraku do slepých očí), jejichž následnou distribuci a regulaci obstará ruka trhu, postrádá hodnotové ukotvení.
- Takto vzdělaní jedinci potom (řečeno parafrází Platóna) slouží špatnosti tím více, čím bystřeji hledí.“

Zdroje

Hurych, E. (2019). *Duchovní rozměr pohybu v sekularizující se společnosti*.
Brno: MU.

Liessmann, K., P. (2008). *Teorie nevzdělanosti. Omyly společnosti vědění*.
Praha: Academia.

Platón. (2003). *Platónovy spisy IV. Kleitofón, Ústava, Timaios, Kritias*. Praha:
OIKOMENH.

Sekot, A. (2008). *Sociologické problémy sportu*. Praha. Grada Publishing.